



УДК 336.71(477):330

## РОЗВИТОК МЕТОДІВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Галайко Назар Романович,  
доцент, кандидат економічних наук,  
доцент кафедри банківської справи  
Львівського навчально-наукового інституту  
ДВНЗ «Університет банківської справи»  
e-mail: halajko.nazar@gmail.com

**Анотація.** У сучасних умовах ринкових відносин одним з основних завдань банківської системи є створення сприятливих умов для безперервності відтворювального процесу, насамперед шляхом своєчасного задоволення потреби економічних агентів. Гострота цієї проблеми полягає в тому, що в сучасних умовах система банківського кредитування не повною мірою задовольняє потреби економіки: істотним є дефіцит позичкового капіталу, що зумовлено низькими доходами домогосподарств, недостатньою ефективністю економіки, «втечею» капіталу за кордон, наявністю значних коштів поза банками, у тіньовій економіці. З огляду на це актуалізується необхідність пошуку шляхів відновлення активної кредитної діяльності вітчизняної банківської системи, що зумовлює потребу вивчення поточного стану кредитування і визначення напрямів забезпечення його динаміки.

**Ключові слова:** кредит, кредитування фізичних осіб, методи, банк.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 0; бібл.: 8.

## DEVELOPMENT OF METHODS OF RETAIL LENDING UKRAINIAN BANKS

Halaiko Nazar,  
Ph. D. in Economics, Associated Professor,  
Associated Professor of the Department of Banking  
of the Lviv Institute  
of SHEI «Banking University»  
e-mail: halajko.nazar@gmail.com

**Abstract.** In the current market conditions one of the main problems of the banking system is to create favorable conditions for the continuity of the reproduction process, primarily through timely meet the needs of economic agents. The severity of this problem is that in today's banking system loans do not fully meet the needs of the economy, is essential shortage of loan capital, because of low income households ineffective economy, "flight" of capital abroad, the presence of substantial funds out of banks in the shadow economy. Given this updated need to find ways to restore active credit activity of the banking system, which leads to the need for the current state of lending and identifying areas to ensure its dynamics.

**Keywords:** credit, loans to individuals, methods, bank.

Formulas: 0; fig.: 2; tabl.: 0; bibl.: 8.

## РАЗВИТИЕ МЕТОДОВ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В УКРАИНЕ

Галайко Назар Романович,  
доцент, кандидат экономических наук,  
доцент кафедры банковского дела  
Львовского образовательного-научного института  
ГВУЗ «Университет банковского дела»  
e-mail: halajko.nazar@gmail.com

**Аннотация.** В современных условиях рыночных отношений одной из основных задач банковской системы является создание благоприятных условий для непрерывности воспроизводственного процесса, прежде всего путем своевременного удовлетворения потребности экономических агентов. Острота этой проблемы заключается в



том, що в сучасних умовах система банківського кредитування не в повній мірі задовольняє потреби економіки: суттєвим являється дефіцит ссудного капіталу, що обумовлено низкими доходами домогосподарств, недостатньою ефективністю економіки, «бегством» капіталу за межі країни, наявністю значительних коштів поза банками, в тіньовій економіці. Враховуючи це, актуалізується необхідність пошуку шляхів відновлення активної кредитної діяльності національної банківської системи, що призводить до необхідності вивчення поточного стану кредитування та визначення напрямків забезпечення його динаміки.

**Ключеві слова:** кредит, кредитування фізичних осіб, методи, банк.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 0; бібл.: 8.

**Вступ.** На сучасному етапі функціонування банківської системи і становлення ринкових відносин у країні одним з основних питань залишається розвиток банківського кредитування. Особливо актуальним стає вплив світової економічної кризи на діяльність українських банків, які у складних фінансових умовах зазнають гострої конкуренції як від іноземних, так і з боку вітчизняних фінансово-кредитних установ.

Зміна економічної ситуації змушує банки України швидко пристосуватись, адаптуючи власні методи кредитування, у тому числі методи кредитного обслуговування фізичних осіб. Кредитування населення залишається для банку одним з основних видів прибутку. Попри це, повна переорієнтація на кредитування фізичних осіб не зменшить кредитні ризики для банку [13].

Стабільний розвиток процесу кредитного обслуговування має важливе значення не лише для банківської системи України, а й для економіки в цілому. Від нього суттєво залежать функціонування багатьох галузей виробництва і реалізація їхніх товарів. Завдяки кредитуванню фізичних осіб забезпечується задоволення соціальних потреб за рахунок формування платоспроможного попиту, який, у свою чергу, прискорює процес реалізації продукції, забезпечує отримання прибутку підприємствами і надходження доходів до Державного бюджету. Поряд з цим, значна спрямованість на кредитування поточного споживання може призвести до дисбалансу товарних ринків, оскільки формування попиту відбувається не тільки за рахунок витрат на споживання, а й за рахунок заощаджень.

**Аналіз досліджень і постановка завдання.** Проблема дослідження питання надання кредиту знайшла відображення у працях багатьох вітчизняних науковців, а саме: В. С. Захарова, У. В. Владичина, О. В. Васюрєнка, К. Ф. Ковальчук, П. В. Мельника, А. Я. Страхарчук, О. Д. Вовчак, В. Я. Вовк, Т. Д. Косова, А. О. Єпіфанова і багатьох інших. Також окреслені питання знайшли відображення в працях зарубіжних учених, зокрема таких, як: А. Сміт, Д. Рікардо, Д. А. Аллахвердян, І. Шумпетер, Д. Самуельсон та інших.

Разом з тим залишається досить велика низка невирішених питань стосовно методів банківського кредитного обслуговування населення. Особливу увагу слід зосередити на дослідженні процесів кредитного обслуговування фізичних осіб, оскільки в умовах глобалізації та стандартизації банківського бізнесу важливим залишається пошук індивідуального підходу до кожного клієнта.

**Результати дослідження.** Аналізуючи тему методів банківського кредитного обслуговування, варто спинитися на визначенні терміна «кредитне обслуговування населення». Слід зазначити, що терміни «кредитне об-

слуговування» і «кредитування населення» не представлені в нормативно-правових документах. Для розуміння сутності терміна банківського кредитного обслуговування варто розглянути визначення «банківський кредит» і «банк».

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», банк – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесено до Державного реєстру банків [30].

Отже, виходячи з представленого визначення, основною функцією банків є надання банківських послуг, включаючи кредитування фізичних і юридичних осіб. Саме тому вважаємо за доцільне навести визначення банківського кредиту відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми [31].

Проаналізувавши визначення, представлені в законодавстві, і визначивши сутність процесу кредитування фізичних осіб, доцільно запропонувати визначення терміна «банківське кредитне обслуговування населення» – як комплексний процес надання коштів фізичним особам у тимчасове користування, який включає пошук індивідуального підходу до кожного позичальника, зручно з додатковими можливостями і поточними послугами для клієнта. При цьому комплексне обслуговування клієнта забезпечується на основі банківських операцій.

Банківська операція – система узгоджених за цілями, місцем і часом дій, спрямованих на вирішення поставленого завдання з обслуговування клієнта. Отже, незважаючи на сучасні тенденції до стандартизації банківських операцій та послуг, процес надання кредиту повинно полягати не лише у видачі коштів фізичній особі. Це має бути комплексна діяльність банку на основі пошуку індивідуальних рішень щодо обслуговування кожного клієнта [32].

Отже, кредит фізичній особі є більш широким поняттям, яке включає кредитування населення на споживчі потреби, інвестиційні та іпотечний кредит.

Одним із нових видів кредитування можна вважати надання позики за допомогою відкриття чекового рахунка. Найбільш розповсюдженими видами такого кредиту є використання спеціального чекового рахунка або окремих чеків і рахунку з від'ємним сальдо на поточному рахунку – овердрафту.



Також не менш важливим є розподіл кредитів на цільові, або прями, та опосередковані. Прямі, або цільові, кредити надаються безпосередньо банком позичальникові на конкретно визначені цілі. У разі опосередкованого кредиту кошти надають за допомогою торговельних посередників.

Варто зазначити класифікацію кредитів фізичним особам за валютою (у національній валюті, іноземній та мультивалютні) і за позичальниками (кредити, що надаються всім групам позичальника, за фінансовим станом, віком). Слід зауважити, що згідно з редакцією Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання правових відносин між кредиторами і споживачами фінансових послуг» надавати та отримувати споживчі кредити на території України в іноземній валюті заборонено [37].

Отже, проаналізувавши дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів, варто відмітити неоднозначність суджень про суть кредитування фізичних осіб. Ототожнення понять «споживчий кредит» і «кредитування фізичних осіб» є неможливе, оскільки кредитування населення є більш широким поняттям і включає споживче кредитування.

В умовах стандартизації банківської діяльності все актуальнішим постає питання кредитного обслуговування фізичних осіб. Процес надання кредиту має включати пошук індивідуального підходу до кожного клієнта. У такому разі сутність кредиту розширюється і має включати не лише надання коштів у тимчасове користування, а й комплексні заходи щодо організації процесу кредитування, оцінки кредитоспроможності та подальшої роботи з оцінки фінансового стану клієнта.

В основі скорингу лежить математична модель, яка зіставляє параметри потенційного позичальника з рівнем кредитного ризику, визначеного за кредитними історіями попередніх клієнтів. Самі моделі, що застосовуються в системах скорингу, досить різноманітні. Це можуть бути:

- лінійна регресія;
- логічна регресія;
- лінійне програмування;
- дерево класифікацій;
- нейронні мережі;
- генетичний алгоритм;
- метод найближчих сусідів;
- байєсовський підхід;
- дискримінантний аналіз;
- логіко-ймовірний підхід та ін.

Кожна модель передбачає застосування свого набору факторів, що характеризують ризик банку, пов'язаний із кредитуванням позичальника, але підсумком усіх їх є розрахунок певного обмежувального значення, на основі якого всіх позичальників розподіляють на «поганих» і «хороших».

У свою чергу, застосування експертних методик передбачає наявність високої кваліфікації кредитних менеджерів, що дає банку можливість найбільш точно оцінити кредитоспроможність конкретного позичальника і ризиків конкретної кредитної угоди. Але сама процедура аналізу кредитоспроможності є досить тривалою і в ній значне місце посідає суб'єктивний фактор.

Методи, що ґрунтуються на використанні експертних оцінок, діляться на дві групи: індивідуальні (персональні), експертні оцінки та групові (колективні) експертні оцінки.

Методи індивідуальних експертних оцінок, у свою чергу, поділяються: на аналітичні експертні оцінки, інтерв'ю, парні порівняння та інші.

Методи колективної експертної оцінки включають метод комісії, метод Дельфі, Паттерн та інші.

Поділ на методи індивідуальних і колективних експертних оцінок проводять залежно від того, розробляється прогноз на основі висновків одного експерта чи групи експертів [55].

Відповідно до Положення НБУ «Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» з метою оцінки ризику за кредитом банк повинен здійснювати оцінку фінансового стану фізичної особи на підставі кількісних та якісних показників, а також визначати стан обслуговування боргу (виходячи з кількості календарних днів прострочення кредиту) [49].

До кількісних показників включається сукупний чистий дохід (сукупні доходи, зменшені на сукупні витрати зобов'язання, крім зобов'язань перед банком, що здійснює оцінку фінансового стану боржника фізичної особи з метою формування резерву), накопичення на рахунках у банку, коефіцієнти, що характеризують поточну платоспроможність боржника.

До якісних показників варто віднести загальний матеріальний стан клієнта, соціальну стабільність, вік клієнта.

Представлені ознаки для характеристики є базовими, тобто це мінімальні вимоги, які ставить Національний банк України щодо оцінки кредитоспроможності позичальника. Для більш детальної характеристики кожен банк обирає свій власний набір ознак на основі кредитної історії клієнтів. Варто відзначити, що питома вага кількісних показників у загальній оцінці фінансового стану позичальника має бути не менше ніж 70%.

Традиційно споживчий кредит є найпопулярнішим серед кредитів, які видають українські банки. З кожним роком він набуває все більшої актуальності. Це пов'язано з тим, що всі ланки суспільства прагнуть ефективно функціонувати, а без розвитку банківської інфраструктури, насамперед споживчого кредитування, неможливо досягнути добробуту населення. У той час світова фінансова криза, а також економічні та політичні негаразди в Україні внесли певні корективи в розвиток вітчизняного споживчого кредитування.

Протягом останніх років зменшуються як обсяги кредитування в цілому, так і обсяги споживчого кредитування зокрема.

Розвиток цього виду кредитування необхідний для України, оскільки ми живемо в європейській країні.

За результатами третього кварталу 2016 року, кредитування характеризується стрімким зростанням обсягів кредитного портфеля фізичних осіб. Така тенденція, а також вплив складних кризових ситуацій, що склались як на національному, так і на світових фінансових



ринках, стали причиною зростання рівня ризику кредитування населення.

Поряд зі зростанням обсягу кредитного портфеля фізичних осіб, відбувається зростання обсягів проб-

лемних кредитів. Практика свідчить, що прострочена заборгованість залишається однією з найважливіших проблем банку. Періодизацію підйому і спаду рівня кредитування фізичних осіб зображено на *рис. 1*.



*Рис. 1.* Періодизація етапів розвитку кредитування фізичних осіб в Україні

*Примітка.* Авторська розробка

Проаналізувавши представлені дані, слід зауважити, що протягом 2016 року частка проблемних кредитів, наданих фізичним особам, зростає на 8,46% і станом на кінець року становила 17,93%. Таке зростання, перш за все, було спричинено зростанням частки прострочених споживчих кредитів на 28,11% порівняно з попереднім роком.

Робота банків із проблемними кредитами є досить витратною для банку і супроводжується значними відрахуваннями до резервів та втратами економічних вигід. Саме тому варто створити ефективний механізм попередження появи проблемної заборгованості в банку.

Головним завданням для менеджменту банку є оптимізація банківського процесу таким чином, щоб отримати максимально можливий прибуток за прийнятної рівня ризику. Визначальним бізнес-процесом при управлінні кредитними ризиком є його оцінка перед настанням несприятливих подій для банку, а також розроблення і використання методів із мінімізації впливу. Для успішної діяльності банки прагнуть до поліпшення якості, а не збільшення обсягів своїх кредитних портфелів. У зв'язку з цим проблема налагодження роботи служби андеррайтингу в банку набуває особливої актуальності.

Оцінка кредитоспроможності позичальника повинна здійснюватися на основі скоринг-методики, що заснована на застосуванні математико-статистичних моделей із бальною оцінкою клієнта залежно від його характеристик і факторів ризику.

В основі скорингу лежить математична модель, яка зіставляє параметри потенційного позичальника з рівнем кредитного ризику, визначеного за кредитними історіями попередніх клієнтів. Самі моделі, що застосовуються в системах скорингу, досить різноманітні. Це можуть бути: лінійна регресія, логічна регресія, лінійне програмування, дерево класифікацій, нейронні мережі, генетичний алгоритм, метод найближчих сусідів та ін. Кожна модель передбачає застосування свого набору факторів, що характеризують ризик банку, пов'язаний із кредитуванням позичальника, але підсумком усіх їх

є розрахунок певного обмежувального значення, на основі якого всі позичальники розподіляються на «поганих» і «хороших».

Основним недоліком застосування скоринг-методики оцінки фінансового стану позичальника є складна процедура оновлення методики, що призводить до застарілості даних, і неможливість пошуку індивідуального підходу до кожного позичальника.

Пошук нових підходів до оцінки кредитоспроможності фізичних осіб здатний підвищити їхню об'єктивність зі збереженням індивідуального підходу до позичальників. Процедура кредитного андеррайтингу дасть можливість усунути недоліки процедури скорингу і знайти підхід до кожного клієнта.

Кредитний андеррайтинг – це багаторівнева процедура оцінки банком імовірності повернення або неповернення суми, яку запросив клієнт [50]. Крім того, це інструмент подолання конфлікту інтересів підрозділів (органів) банку, задіяних у розгляді й ухваленні рішень за кредитною заявкою позичальника.

Така служба досить активно функціонує при іпотечному кредитуванні або при видачі значних сум, де виникає потреба експертного судження андеррайтера.

Процес кредитного андеррайтингу включає декілька етапів. На першому етапі відбувається аналіз представлених позичальником документів, перевірка їх достовірності.

Другий етап полягає в оцінці наявних і майбутніх доходів клієнта, тобто відбувається аналіз фінансової самостійності позичальника на наступні 15–20 років. Варто зауважити, що сама по собі нерухомість для банку має другорядне значення, оскільки банк – фінансова установа і не займається ріелтєрською діяльністю.

На наступному етапі відбувається перевірка професійних ознак клієнта, а саме наявність стажу роботи. Варто зазначити, що при видачі кредиту банк надає перевагу найманним робітникам, а не власникам бізнесу. Для банку досить важливим є порука роботодавця, яка полягає в підписанні п'ятирічного контракту, письмове підтвердження роботодавця про перспективність працівника і ріст доходів.



На останньому етапі відбувається підготовка висновків про доцільність кредитування і розрахунок максимально можливої позики.

Якщо аналізувати досвід інших банків, то досить розповсюдженим є аутсорсинг при оцінці кредитоспроможності клієнта. Процес кредитного андеррайтингу проводиться не самим банком, а спеціалізованими компаніями.

У різних країнах процес кредитного андеррайтингу має свої особливості. Так, наприклад, у США основним критерієм при ухваленні рішення про можливість кредитування є наявність позитивної кредитної історії, а вже потім аналізуються доходи позичальника. У Європі висновок андеррайтера напряму залежить від результату кредитного скорингу [71].

На відміну від звичайної оцінки кредитоспроможності позичальника, що полягає, практично, в автоматичному розрахунку можливості особи розрахуватися за позикою, основним завдання андеррайтингу є визначення факторів, які можуть вплинути на фінансовий стан клієнта як на момент ухвалення рішення, так і протягом строку погашення кредиту.

На сьогодні процес оцінки кредитоспроможності повинен ґрунтуватися на функціонуванні підрозділів кредитного аналізу банку. Однак служба андеррайтингу – це новий (удосконалений) рівень організації кредитного процесу, особливо при кредитуванні фізичних осіб.

Андеррайтинг передбачає чітке виділення функцій кредитного менеджменту (робота спеціаліста фронт-офісу з клієнтом) та андеррайтингу (оцінка ризику і ймовірності дефолту позичальника).

Звичайно, упровадження механізму андеррайтингу кредитів не допоможе зменшити вже наявний обсяг проблемної заборгованості банків, але, напевне, дає можливість звести кредитні ризики банку до мінімуму в майбутньому. Це може бути досягнуто за рахунок:

- по-перше, усебічного охоплення факторів (соціальних, демографічних, фінансових), що характеризують позичальника;

- по-друге, професіоналізму андеррайтерів, які спеціалізуються на оцінці кредитоспроможності цільових груп позичальників;
- по-третє, зниження морального ризику, оскільки андеррайтер безпосередньо не спілкується з клієнтом.

Як результат упровадження практики андеррайтингового управління кредитним ризиком у роздрібно-банківському бізнесі банку, наприклад, може бути створено перелік небажаних професій, так звані «стоп-списки». Клієнтам, професії яких потрапили в такий список, відмовляють у наданні позики, навіть якщо рівень доходу позичальника відповідає умовам договору. Але цих дій, звичайно, недостатньо.

Удосконалення оцінки кредитоспроможності може бути досягнуто за рахунок:

- усебічного охоплення факторів (соціальних, демографічних, фінансових), що характеризують позичальника;
- професіоналізму андеррайтерів, які спеціалізуються на оцінці кредитоспроможності цільових груп позичальників;
- зниження морального ризику, оскільки андеррайтер безпосередньо не спілкується з клієнтом.

Процедури андеррайтингу забезпечують стандартизацію бізнес-процесів кредитування фізичних осіб, уніфікацію вимог до них, постійне вдосконалення методик оцінки кредитоспроможності та продуктового ряду кредитних послуг банку. Загалом, процедура андеррайтингу має включати: аналіз кредитної заявки, оцінку кредитоспроможності, цільового призначення кредиту і можливості кредитування потенційного позичальника; оцінку забезпечення; підготовку висновків про доцільність кредитування; розрахунок максимальної суми позики. У висновках має бути врахована думка андеррайтера про доцільність надання кредиту потенційному позичальникові та його готовність узяти на себе відповідальність за своє рішення (рис. 2).



Рис. 2. Місце андеррайтингу в організації процесу банківського кредитування

Примітка. Авторська розробка за даними [66]



Отже, процедури андеррайтингу забезпечують стандартизацію бізнес-процесів кредитування приватних клієнтів, уніфікацію вимог до них, постійне удосконалення методик оцінки кредитоспроможності та продуктового ряду кредитних послуг банку.

**Висновки.** Процес становлення банківського кредитного обслуговування населення пройшло тривалий час свого розвитку, перетворившись із простої видачі кредиту на комплексний процес, що включає певну кількість етапів. Із розвитком ринкових процесів в економіці кредитування стало невід'ємною частиною функціонування суспільства. Основною причиною кредитування фізичних осіб залишається поліпшення фінансового стану населення з метою придбання товарів та послуг. Кредитні кошти стають ресурсом, за допомогою якого населення задовольняє свої базові потреби за економічного спаду і направляє залучені кошти на інвестиційні потреби та купівлю предметів розкоші за стабільного економічного зростання. Для банку розвиток кредитування фізичних осіб залиша-

ється одним з основних напрямів ведення банківського бізнесу.

У процесі організації кредитного обслуговування населення важливим елементом залишається вдале розподілення обов'язків між різними рівнями банківської структури і відділами. З метою ефективного функціонування різних сегментів кредитного обслуговування варто забезпечити надходження повної та достовірної інформації щодо нормативного забезпечення, стану ринку кредитування і змін економічного стану країни. Вдала розробка організаційно-методичних заходів організації процесу кредитного обслуговування дасть можливість для банку реально оцінювати можливі втрати і зменшить вплив кредитного ризику.

Отже, організація банківського кредитного обслуговування – це складний процес, що включає налагодження індивідуального контакту з клієнтом, пошук продукту, який відповідає конкретному позичальникові, аналіз можливості надання позики та подальший моніторинг фінансового стану позичальника.

#### Список використаної літератури

1. Харламов П. Как и у кого оформить кредитку во время кризиса / П. Харламов // Деньги. – 2016. – № 1. – С. 17–19.
2. Финансовый менеджмент. Теория и практика : учебник для вузов / под ред. Е. С. Стояновой. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Перспектива, 2012. – 574 с.
3. Лист НБУ № 40-511 від 10.11.2008 «Про розміщення Пам'ятки позичальника банку за споживчим кредитом» [Електронний ресурс] / Департамент нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду НБУ. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v5577500-08>.
4. Банківські операції : підручник / за ред. В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янської. – Київ : Знання, 2012. – 727 с.
5. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович. – Київ : КНЕУ, 2010. – 599 с.
6. Річний звіт НБУ за 2015 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=58024&cat\\_id=58023](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58024&cat_id=58023).
7. Камінський А. С. Експертна модель кредитного скорингу позичальника банку / А. С. Камінський // Банківська справа. – 2014. – № 1. – С. 75–81.
8. Євтух О. Т. Світовий досвід використання стандартів при іпотечному кредитуванні / О. Т. Євтух // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 2. – С. 37–39.

#### References

1. Kharlamov, P. (2016). Kak i u kogo oformit kreditku vo vremya krizisa [How and whom to issue a credit card at the time of crisis]. Dengi – Money, 1, P. 17–19 [in Russian].
2. Stoyanova, E. S. (Eds.). (2012). Finansoviy menedjment. Teoriya i praktika [Financial Management. Theory and practice]. (2nd., ed., rev.). Moscow : Perspektiva [in Russian].
3. Lyst NBU № 40-511 vid 10.11.2008 «Pro rozmishchennia Pamiatky pozychalnyka banku za spozhyvchym kredyтом» [Letter NBU «On Location Attractions for borrowers on consumer credit» from November 10, 2008, № 40-511]. (n. d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v5577500-08> [in Ukrainian].
4. Mishchenko, V. I., & Slavianska, N. H. (Eds.). (2012). Bankivski operatsii [Banking]. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].
5. Herasymovych, A. M. (2010). Analiz bankivskoi diialnosti [Analysis Banking]. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
6. Richnyi zvit NBU za 2015 rik [Annual Report of the National Bank for 2015]. (n. d.). www.bank.gov.ua. Retrieved from [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=58024&cat\\_id=58023](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58024&cat_id=58023) [in Ukrainian].
7. Kaminskyi, A. S. (2014). Ekspertna model kredytnoho skorynhu pozychalnyka banku [Expert borrower credit scoring model bank]. Bankivska sprava – Banking, 1, 75–81 [in Ukrainian].
8. Ievtux, O. T. (2012). Svitovyi dosvid vykorystannia standartiv pry ipotechnomu kredyтуванні [World experience of using standarts in mortgage lending]. Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy – Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking, 2, P. 37–39 [in Ukrainian].